

STORTINGET

Representantforslag 229 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg og Rasmus Hansson

Dokument 8:229 S (2024–2025)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Sigrid Zurbuchen Heiberg og Rasmus Hansson om
å rekruttere høykompetent arbeidskraft fra USA**

Til Stortinget

Bakgrunn

USA har i flere tiår vært verdensledende innenfor teknologiutvikling, forskning og økonomisk utvikling. Hegemoniet til USA er nå truet både av andre land som tar dem igjen i et globalt kapp, men også ved at Trump-administrasjonen sin kaotiske inntreden siden januar 2025 har skapt stor usikkerhet rundt USAs rolle innenfor felter som forskning og grønn næringsutvikling, og rundt evnen til å skape stabile rammevilkår i en rekke bransjer.

Trump-administrasjonen har på kort tid gått til angrep på forskningsmiljøer i privat og offentlig sektor og grønn industri samtidig som administrasjonen også åpner for en rekke inngrep i helsesektoren som vil gjøre arbeidet til helsepersonell vanskeligere.

Utviklingen fører til at mange amerikanere i ulike bransjer og felter søker seg til andre land, der de kan gjennomføre arbeidet sitt i større grad uten politisk innblanding og med rammevilkår som er tryggere. Mange søker seg til Europa, som deler et kulturelt, historisk og verdimeslig fellesskap med USA på flere områder, hvor det kan være lett for amerikanere å integrere seg. Flere europeiske land bruker allerede denne utviklingen til å rekruttere amerikanere, slik at de kan få mer kompetent arbeidskraft i bransjer hvor de mangler dette.

Forskningsmiljøer i USA er særlig hardt rammet. Trump-administrasjonen går til angrep på alt fra forskning innenfor helse-, natur- og samfunnsfag til felter de mener omhandler og promoterer mangfold gjennom «Diversity, Equity and Inclusion» (DEI). En undersøkelse i magasinet Nature viser at tre av fire forskere i USA nå vurderer å flytte fra landet. I Frankrike satt de nylig av 20 stillinger for amerikanske forskere på et universitet i Marseille. Universitetet endte opp med å motta 300 søknader. Finske universiteter er allerede i gang med å markedsføre sine universiteter og forskningsmiljøer overfor amerikanske forskere. Dette er kun noen eksempler, men underbygger både behovet i andre land og ønsket om å etablere seg i Europa for mange amerikanere.

Norske universitetsrektorer har også uttalt seg positivt til Khrono rundt muligheten for å ta i mot forskere og forskningsmiljøer. Men for å posisjonere Norge sterkere før andre land får store forsprang, kreves det en bedre og mer koordinert innsats fra staten, fremfor at ulike aktører finner individuelle strategier for å rekruttere slik arbeidskraft. Forslagsstillerne tar derfor til orde for flere virkemidler som skal tiltrekke flere egnede forskere og forskningsmiljøer fra USA til Norge, og som kan gi utdannings- og forskningsinstitusjoner flere muligheter til å gjøre dette.

Trump-administrasjonen har også gått til angrep på fornybare og grønne næringer og startet opp nye satsinger på kull, olje, gass og fracking som er stikk i strid med globale klimamål. Myndighetene innskrenker og avviker store deler av støtteordninger slik som IRA (Inflation Reduction Act), som har bidratt til store klimakutt og hundretusener av nye grønne jobber. Rammevilkårene blir også vanskeligere for videre utbygging av sol- og vindkraft, fordi administrasjonen heller ønsker å satse på fossil energi. Dette kan medføre at bedrifter og ar-

beidstakere i disse bransjene heller ser til kontinenter som Europa når rammevilkårene blir ustabile og fiendtlige overfor bransjer som er i motstrid mot Trump-administrasjonen sin agenda.

Trump-administrasjonen åpner også for en større politisering av helsevesenet. Dette gjelder særlig svært konservative stater, hvor slike rettigheter allerede er under press, og hvor Trump selv har stilt seg åpen til at helsepersonell i verste fall kan stå overfor straffeforfølgning ved utførelse av aborter. Det blir også gjennomført betydelige kutt i statlige helseinstitusjoner samt det amerikanske helsedepartementet. Administrasjonen til Trump står også for en antivitenkapelig holdning, der forskning og fokus på vaksiner også nedprioriteres. Institusjoner som Planned Parenthood, som arbeider med prevensjon, abort og andre helsemessige spørsmål knyttet til reproduksjon, har fått store budsjettkutt og innskrenket mandat på grunn av motstand mot deres arbeid. Denne utviklingen kan også gjøre at ansatte i helsevesenet ønsker å flytte vekk fra USA, slik man allerede ser innenfor forskningsmiljøer. Canadiske medier har allerede rapportert om at flere amerikanske leger vurderer å flytte til Canada som følge av at den nye administrasjonen i USA gjør det vanskeligere å praktisere medisin uten politisk innblanding. Samtidig har Norge allerede betydelige utfordringer med mangel på helsepersonell, særlig i distriktene. Norge bør derfor posisjonere seg til å rekruttere amerikansk helsepersonell som potensielt kan se på Norge som et attraktivt land å arbeide i.

Det er ingen grunn til at Norge ikke skal posisjonere seg til å åpne for økt tilflytting av høykompetente amerikanere som kan tenke seg å flytte til Norge i kortere eller lengre perioder som følge av ustabiliteten i USA. Forslagsstillerne tar derfor til orde for flere forslag som skal gjøre det enklere å søke seg til Norge, og som vil gjøre det enklere for Norge å tiltrekke seg kompetanse i bransjer og yrker der landet også står overfor mangel på arbeidskraft i fremtiden. Et av de mest sentrale forslagene er å opprette et eget hurtigspor for arbeidstakere fra USA hos Utlendingsdirektoratet (UDI), slik at behandling av søknader kan gjennomføres raskt, og at arbeidstakere fra USA og arbeidsgivere i Norge kan få tidsmessig forutsigbarhet ved gjennomføring av søknader.

Forslagsstillerne tar også til orde for at statlige myndigheter må bistå offentlige myndigheter og institusjoner på ulike nivåer som ønsker å bruke fraflyttingen fra USA til å rekruttere arbeidstakere. Dette kan for eksempel gjelde kommuner med få ressurser tilgjengelig og med behov for rekruttering innenfor f.eks. helsefag til sine kommunale helsetjenester. Forslagsstillerne foreslår også å særlig prioritere kommuner preget av fraflytting i hele landet og kommuner i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms.

Forslagene som fremmes i dette dokumentet, sikter seg særlig inn mot forskning, ingeniørfag og helse, som er yrkesgrupper Norge har behov for i fremtiden, da landet vil mangle arbeidskraft innenfor både ingeniør- og helseyrker i årene fremover. Regjeringens perspektivmelding anslår at Norge vil trenge 180 000 flere ansatte i helsesektoren innen 2060. Arbeidstakerorganisasjonen NITO peker på sin side på at Norge vil ha mangel på ingeniører om man skal rekruttere nok til grønne næringer i årene fremover. Dette representantforslaget sikter på å bidra til å ruste Norge bedre for fremtiden ved å gjøre rekruttering fra USA enklere og ved å demme opp for manglende arbeidskraft.

Forslagsstillerne foreslår også at det skreddersys introduksjonsprogram overfor disse gruppene. Høykompetente arbeidstakere fra USA kan ha andre behov for introduksjonsprogram enn arbeidstakere fra andre land, og de kan potensielt gjennomføre dette raskere. I og med at søknader om opphold og arbeidstillatelse kan ta noe tid, er det også en mulighet å opprette digitale introduksjonsprogrammer som amerikanere kan gjennomføre i USA, og dermed bruke en venteperiode til å bli bedre rustet til å integrere seg i Norge.

Det bør vanligvis ikke være et mål for Norge å utnytte uroligheter i andre land for å tiltrekke seg arbeidskraft. Hovedandelen av rekruttering bør komme gjennom eget utdanningssystem og sterke institusjoner som sikrer utdanning og langsiktig rekruttering til yrker og bransjer her hjemme. Likevel er USA nå et særskilt tilfelle, der Trump-administrasjonen aktivt går inn for å undergrave langsiktige institusjoner og rammevilkår for ansatte i en rekke sektorer, for forskere, bedrifter og industri, med svært negative konsekvenser for de som rammes. Når denne utviklingen uansett skjer, bør norske myndigheter sørge for at Norge følger andre europeiske land i å bruke handlingsrommet som åpner seg.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen opprette et særskilt hurtigspor for saksbehandling hos Utlendingsdirektoratet overfor amerikanske borgere, særlig de som arbeider innenfor gründer- og forskningsmiljøer og ingeniør- og helsefag, og sikre at det er nok ressurser til å behandle disse sakene.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at kommuner preget av fraflytting og få ressurser får bistand til å rekruttere amerikansk arbeidskraft hvis de ønsker og har behov for dette, med en særlig prioritet på rekruttering av helsepersonell til distriktene.

3. Stortinget ber regjeringen særlig involvere kommunene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms i arbeidet med å tiltrekke seg amerikanske arbeidstakere.
4. Stortinget ber regjeringen vurdere opprettelsen av et eget introduksjonsprogram med språkopplæring for høykompetente amerikanske arbeidstakere for å sikre rask læring av språk og bedre tilgang til det norske arbeidsmarkedet. Programmet bør også tilbys digitalt overfor egnede arbeidstakere som vurderer å bosette seg i Norge.
5. Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som kan gjøre det enklere for amerikansk helsepersonell å få sin utdanning godkjent i Norge og å få raskere mulighet til å arbeide i Norge.
6. Stortinget ber regjeringen opprette en søknadspott gjennom Forskningsrådet for relevante forskningsprosjekter som har fått sin finansiering strupet i USA, men som kan videreføres ved norske universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter gjennom ny finansiering.
7. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at norske universiteter og høyskoler som ønsker å integrere amerikanske forskningsmiljøer ved sine institusjoner, kan gjøre dette raskt hvis Norge har særlig behov for disse, og fjerne eventuelle hindringer for å få dette til.

10. april 2025

Sigrid Zurbuchen Heiberg

Rasmus Hansson

